

Remissvar

Dnr 2021-091

2021-05-10

Socialdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar på promemorian Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem

S2021/02250

I flera promemorior och propositioner har pensionsgruppen och regeringen presenterat förslagen om införande av riktålder och övergång till sådan.¹ I promemorian ”Konsekvenser av justerade åldersgränser i pensionssystemet och i andra trygghetssystem” presenteras en sammanhållen konsekvensberäkning av de förslag som har lagts fram av regeringen i tidigare promemorior.

Konjunkturinstitutet har gått igenom resonemangen rörande beräkningarna men inte gjort några egna beräkningar av effekter av förslagen.

OM EFEKTERNA PÅ SYSSELSÄTTNINGEN

I promemorian antas de 65-åringar som berörs av förändringen ha samma beteende som dagens 64-åringar, vilket Konjunkturinstitutet bedömer vara ett rimligt antagande.

Däremot saknas en bedömning av vilken effekt det förstärkta jobbskatteavdraget, som fortsatt kommer gälla från och med det år personen fyller 66 år, har på arbetsutbudet i beräkningarna. Det framgår inte av redovisningen i promemorian om det sker någon justering i beräkningarna för effekten av att åldersgränsen för jobbskatteavdraget inte justeras med riktåldern. Antagandet som beräkningen vilar på bedömer därför KI bli missvisande. Under förutsättning att det förstärkta jobbskatteavdraget ökar arbetsutbudet kommer personer som har fyllt 65 år att arbeta mer, efter det att åldersgränsen i trygghetssystemen flyttats upp, jämfört med dagens 64-åringar som inte omfattas av det förstärkta jobbskatteavdraget. De sysselsättningsberäkningar som redovisas i regeringens promemoria skulle därmed kunna vara i underkant.

Samma effekt uppstår för uttag av garantipension. Personer 65 år och uppåt som är berättigade till garantipension vid 66 års ålder får mer kvar av sin arbetsinkomst på grund av det förstärkta jobbskatteavdraget jämfört med dagens 64-åringar. Därför är sannolikt

¹ Konsekvensberäkningarna som ska ingå i sådana promemorior och propositioner har ibland inte funnits med och ibland bara gällt en partiell del av övergången. Ibland har det nämnts att det ska komma en mer sammanhållen konsekvensberäkning. Titeln på denna promemoria till trots innehåller beräkningarna inte bara effekten av ändrad åldersgräns inom pensionssystem och trygghetssystem utan även inom skatter och avgifter som fanns med i promemorian Vissa ändrade åldersgränser i skatte- och socialavgiftssystemet (Fi2020/05036).

sysselsättningseffekten för höjningen av lägsta uttagsålder för garantipensionen också något i underkant.

I promemorian antas att de som arbetar fram till 65 års ålder och därefter enbart har inkomstpension inte ändrar sitt beteende och fortsätter ta ut pension vid 65 år.² De påverkas dock av att de inte får det förhöjda grundavdraget förrän senare. Detta innebär lägre nettopension (pension efter skatt) och blir en så kallad inkomsteffekt för individen. Denna inkomsteffekt kan medföra, trots att individens bruttopension inte påverkas av regeländringen, att det finns incitament att skjuta upp sitt utträde från arbetsmarknaden. Detta skulle därmed kunna ha en positiv effekt på sysselsättningen.

Eftersom skattesystemet är komplicerat, med både grundavdrag och jobbskatteavdrag som ser olika ut för äldre och yngre samt att övergången sker vid olika åldrar, kan det vara svårt för individer att göra rationella beslut om när utträde från arbetsmarknaden ska ske. Därmed kan de teoretiska beräkningarna av sysselsättningseffekten var missvisande i förhållande till vad som kommer vara fallet om några år när övergången har skett.

OM VALET AV TYPFALL FÖR ATT BELYSA EFFEKTERNA PÅ INKOMSTFÖRDELNINGEN

I promemorian kopplas typfall och inkomstfördelning ihop på ett pedagogiskt sätt vid beskrivningen av effekterna av ändringarna av socialförsäkrings- och skattesystemets åldersgränser. Även valet av typfall är i allt väsentligt relevant. Det skulle dock varit önskvärt att även inkludera ett typfall för en arbetslös person, eftersom taket i arbetslöshetsersättningen är betydligt lägre än i de övriga socialförsäkringarna.

I typfallen antas att personen är född den 1 januari. I texten nämns att detta innebär längst tidsavstånd mellan när åldersgräns i socialförsäkring respektive skattesystem påverkar individen. Det hade varit önskvärt om ett typfall för bastypfallet hade beräknats för en individ som var född 31 december för att visa på den andra extremsituationen. Detta hade underlättat analysen av effekten i typfallstabellerna. Hade man velat fånga åldersgrupperna som direkt berörs av regelförändringen när den genomförs borde man valt en person född i mars/april för att mer träffa en genomsnittlig person i de relevanta kohorterna utifrån hur dessa fördelas över året.³ Detta hade dock kunnat göra typfallen mer komplicerade.

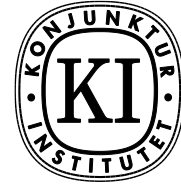
FÖRDELNING AV MEDEL MELLAN STAT OCH KOMMUN

I redovisningen av den offentligfinansiella effekten antas att kommunsektorn får lägre statsbidrag på grund av ändringen av grundavdraget och att de ökar sina konsumtionsutgifter i samma utsträckning som inkomsterna ökar till följd av den dynamiska effekten av fler arbetade timmar.

I samband med att det förhöjda grundavdraget infördes kompenserades kommunsektorn stegvis i linje med finansieringsprincipen via det generella statsbidraget för minskningen av kommunsektorns beskattningsunderlag. När det förhöjda grundavdraget nu föreslås minskas, i och med att åldersgränsen flyttas uppåt, minskas också det generella statsbidraget, vilket är önskvärt för att upprätthålla symmetrin i de tekniska justeringarna av statsbidragen. Staten stärker därmed sitt sparande. Det förstärkta sparatet skulle kunna ges tillbaka till kommunsektorn genom en reform där staten höjer det generella statsbidraget. Om kommunerna

² Även om riktåldern höjs till 66 år 2023 kan man fortfarande ta ut inkomstpension från och med 63 års ålder.

³ Se SCB: <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/ledigheter-ger-fler-barn/>

skulle använda en sådan statsbidragshöjning till att undvika skattehöjningar, eller sänka skatteuttaget, skulle det motsvara 10 respektive 18 öre i kommunalskatt 2023 och 2026, vilket skulle öka arbetsutbudet. Det är dock sannolikt att en del av statsbidragshöjningen istället skulle användas till ökade kommunala utgifter.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Urban Hansson Brusewitz. Föredragande har varit Elin Ryner. I den slutliga handläggningen av remissvaret har också Jonas Kolsrud deltagit.

Urban Hansson Brusewitz
Generaldirektör